

עיונים אסטרטגיים • עיונים אסטרטגיים

ד"ר שיח אסטרטגי

מדואליזם לפלורליזם

יפן מול המשולש:

מוסקבה- ואשינגטון- פקין

בין מעצמות

סא"ל חיים

ד"ר שיח אסטרטגי

● בסיבוב השלישי — שנערך בהלסינקי, בין התאריכים 2 בנובמבר — 18 בדצמבר 1970 — הובעה נכונות סובייטית — על רקע ההסכמים גרמניה-המערבית — ברה"מ, וגרמניה-המערבית-פולין — שלא לכלול את הכוח האווירי האסטרטגי של ארה"ב באירופה במסגרת שיחות „פאלט“; הוסכם לדון בכוח זה במסגרת הבקעה של קיצוץ הכוחות באירופה. נרשם זה ואחרים יידונו בוועידה לבטחון אירופה, שברה"מ מעוניינת לכנסה.

● הסיבוב הרביעי — שנערך בווינה, בין התאריכים 15 במרס — 28 במאי 1971 — התנהל תוך כדי מהלכי הפשרת הקיפאון ביחסים בין ארה"ב לסין-העממית ועל רקע המצעים שהציגו המנהיגים של שתי מעצמות-העל, המתוים את מדיניות ארצות הברית לשנות ה-70. לאמריקנים נוצרה עמדת-מיקוח פסיכו-פוליטית נוחה, ש-איפשרה ללחוץ על הסובייטים שיביעו נכונות לקבוע את סוגי הנשק עליהם תחול ההגבלה ההדדית. בממנה להניא את ארה"ב מלהתקרב, יתר על המידה, לסין, הגמישו הסובייטים את עמדתם בסוגיה האסטרטגית; כך הסכימו לכלול בהידברות זו, לא רק את הגבלתו של הנשק ההגנתי (טילים נגד-טילים), אלא, כהצעת ואשינגטון, גם את הנשק ההתקפי (טילים בין-יבשתיים — בעלי ראשי-נפץ אחד ובעלי אשכולות ראשי-נפץ — צוללות גרעיניות נושאות חימוש אסטרטגי וכיוצא באלה). האמריקנים „נלכדו“ בפיתוי והסכימו מצדם להצעה הסובייטית לדון

בנושאים צבאיים-טכנולוגיים ומכניים רגישים במיוחד לאינטרסים החיוניים ביותר של שני הצדדים — יכולות להניב פרי רק אם כל צד יתחשב במידה שווה באינטרסים של הצד האחר...“

באווירה זו — של יחס רציני ושל זהירות קפדנית — התקיימו כבר חמישה סיבובים של שיחות, לסירוגין בהלסינקי ובוינה. ההתקדמות היתה, כמצופה, אטית ביותר והתרכזה, עד כה, בקביעת נוהל-הידברות, סדר-יום וקדימות.

● בסיבוב הראשון — שנערך בהלסינקי, בין התאריכים 17 בנובמבר — 22 בדצמבר 1968 — הגיעו שתי המעצמות לידי הבנה ראשונית בדבר „מכלול הנרשאים שסביבם יתנהלו חילופי-הדעות בעתיד“; ואולם לא סוכם מהם הסוגים של הנשק האסטרטגי עליהם מוכנים שני הצדדים לדון.

● בסיבוב השני — שנערך בווינה, בין התאריכים 16 באפריל — 14 באוגוסט 1970 — התנהל מאבק קשה בו ניסו שני הצדדים להשיג יתרונות לצבירת עמדות-כוח, לרבות יתרונות במקורי מאבק אחרים (ה„אוסטפוליטיק“ של וילי ברנדט ושאלת ברלין; הפסקת-האש במזרח-התיכון והמשבר בירדן).

האמריקנים הצליחו, עם זאת, „לשכנע“ את הסובייטים, בשיחות בלתי-רשמיות, כי בדיונים הרשמיים „שררה אווירה קרה“, לגבי הצורך להיכנס לתוכן ממשי של הנושא וכי אין להסתפק בדיבורים כלליים שלא יקדמו את העניין.

ב-15 בנובמבר 1971, התכנסו בווינה, באווירה של אופטימיות, נציגי-מעצמות-העל, כדי לפתוח את סיבוב השיחות השישי על הגבלת החימוש האסטרטגי — שיחות „פאלט“. כבר לפני שנתיים, כאשר נפתח בהלסינקי הסיבוב הראשון בדו-שיח האסטרטגי בין ברה"מ לארה"ב, ברור היה לכל המסקפים כי לשתיהן עניין מהותי וממשי להגיע להבנה ולהסכמה בתחום זה. נדמה היום כי אין כלל עוררין כי זהו תחום הידברות חיוני ביותר לשתי מעצמות-העל; מעורבים בו, ללא ספק, האינטרסים הלאומיים של שתיהן, במישורים הבטחוני-אסטרטגי, המדיני והכלכלי (הדבר מצא ביטוי נאמן גם במצעים הפוליטיים של שתי המעצמות לשנות ה-70).

● ניכסון קבע כי על ארה"ב לפתוח תקופה חדשה, שתקנה לה תפיסה ברורה יותר של הבעיות האסטרטגיות, שתעניק לה גמישות מקסימלית במשא-ומתן, ושהתרכזו את התהליך הכולל של ההידברות. הוא גם הדגיש כי שום צד לא יוותר על יתרון אסטרטגי משמעותי ליורבו, בציינו כי: „הנושאים הטכניים סבוכים במיוחד והשיקולים המדיניים והאסטרטגיים קשורים לאינטרסים החיוניים שלנו... רש לנו הזדמנות יחידה לעצב יחסים אסטרטגיים יציבים ומוסכמים הדדית...“

● ברזנייב קבע כי ברה"מ מעוניינת להשיג תוצאות חיוביות משיחות על הגבלת החימוש; הוא הדגיש כי „שיחות להגבלת חימוש אסטרטגי — העוסקות

עיונים אסטרטגיים • עיונים אסטרטגיים

בלת החימוש האסטרטגי — התקדמות מעשית של הסכמה ביניהן בסוגיות זוטות, אך חשובות, בתחום האסטרטגי. כך הוסכם בספטמבר 1971 להקים מערכת תקשורת בין הקרמלין לבית-הלבן באמצעות לוונינים, כאמצעי חלופי לקשר הקוי (הטלפון האדום) הקיים. במקביל נחתם הסכם ל"מניעת שואה גרעינית". הסכם זה מפרט דרכים לבדיקת תקלות בתחום האסטרטגי או פיצוצים גרעיניים שנבעו מתקלות-טכניות עוד לפני שתהיה תגובה נגדית, מתוך הערכה מוטעית של התקלה. כן חתמו נציגיהן של שתי מעצמות-העל באוקטובר 1971 על הסכם למניעת תקריות והתנגשויות בימים בין יחידות של ציי המלחמה האמריקני והסובייטי. הסכם זה נבע מריבוי של תקריות כאלה, בעיקר באגן הים-התיכון.

ביניהן (בסיבוב השיחות הנוכחי, השישי, בוניה) בדבר הגבלת מספר הבסיסים המבצעיים של מילים נגד-טילים בשתי המדינות.

לכאורה זוהי התקדמות אטית בתהליך ההידברות הבין-גושי; אך למעשה מתחורללת עתה תמורה רבת-חשיבות בתפיסתן האסטרטגית של שתי מעצמות-העל וב-אינטרסים שלהן. תמורה זו באה לביטוי בשורת הסכמים לשמירת מאזן אסטרטגי יציב, שיבטיח את השלום העולמי.

ראשון בסדרת ההסכמים המהותיים היה ההסכם על הפסקתם של הניסויים הגרעיניים העל-קרקעיים ואיסורם מאוגוסט 1963; בעקבותיו נחתם ההסכם למניעת הפצתו של הנשק הגרעיני, ביולי 1968. יתר-על-כן, ואשינגטון ומוסקבה המשיכו להפגין — תוך כדי ניהול השיחות להג-

בראש וראשונה בהגבלה הכמותית ול-אחר-מכן — באיכותית; כן הסכימו להקדים את הדיון בנשק ההגנתי לדיון בנשק ההתקפי. היה זה סיבוב השיחות המוצלח ביותר שנתן תנופה גדולה, יחסית, לדו-שיח האסטרטגי.

● בסיבוב החמישי — שנערך בהלסינקי, בין התאריכים 5 ביולי — 22 בספטמבר 1971 — התרכזו שני הצדדים בבחינת נוהלי ההידברות על הגבלת הכמותית של הנשק ההגנתי-אסטרטגי — טילים נגד-טילים. שיחות אלה נערכו על רקע דיוני-הם של שגרירי ארבע המעצמות בברלין בדבר עתיד מעמדה של העיר; הדיונים הללו הביאו להסכם בו הוכיחו הסובייטים גמישות רבה. בתום סיבוב-שיחות זה הגיעו שתי מעצמות-העל להסכמה נוהלית על כניסה לדיון מהותי לקראת הסכמה

מדואליזם לפלורליזם בין-מעצמתי

להרחיב את הסדקים שנוצרו בגוש היריב: המשבר ביחסים בין סין וברה"מ — מבחינתה של ארה"ב, ומשבר היחסים בין ארה"ב לצרפת — מבחינתה של ברה"מ. כתוצאה מכך ניתנה תנופה חשובה לתהליך המעבר לשיטה רב-קוטבית במערכת הבין-מעצמית, דווקא מצדן של שתי מעצמות-העל. סימנים ברורים לכך הם ההתפתחות החדשה ביחסי ארה"ב — סין-העממית מחד גיסא, וההתקרבות המ-ערב-גרמנית-סובייטית, מאידך גיסא. נוצר כאן, לכאורה, מעין איזון במאבק הדו-קוטבי; אלא שבאיזון זה קיימת אי-התאמה הנובעת מעצם מרכיביהם של שני הגושים העולמיים. בתוך הגושים קיימת יריבות בסיסית: סובייטית-סינית, אמרי-קנית-אירופית ואמריקנית-יפנית; ואו-

התפתחות הסכסוך הסיני-סובייטי מחד גיסא, ועם עלייתו של הגנרל שארל דה-גול לשלטון בצרפת, מאידך גיסא.

התנהגות ארה"ב בעת משבר סואץ ב-1956, והתחמקותה של ברה"מ מהזרמת סיוע לתכנית-החומש השניה של סין, ומ-פיתוח המחקר הגרעיני של סין, היוו למעשה סימן-דרך לקראת ביטולה של שיטת המאבק הבין-גושי. פרשת הטילים בקו-בה, באוקטובר 1962, רק המחיש את פער האינטרסים בין שתי מעצמות-העל, מצד אחד, לבין אלה של תת-מעצמות אחרות באירופה ובמזרח-הרחוק.

על-אף עניינן של ואשינגטון ומוסקבה לשמור על מערכת דו-קוטבית במאבק העולמי, הן לא יכלו לעמוד בפני הפיתוי

הדין לציין כי האינטרס החיוני של שתי מעצמות-העל, להבטחת יציבותו של המאזן האסטרטגי, נובע גם מתמורה היסטורית המתחוללת עתה במערכת היחסים הבין-מעצמתיים. בתקופה האחרונה חלו שינויים בזירה העולמית: בסין ובמערך האסיני כולו; ביחסי גרמניה-המערבית עם ברה"מ וג'ורוניה, על רקע ההתפתחויות סביב ההתגבשות הכלכלית-פוליטית של מערב-אירופה, וכיצא באלה. תמורה זו היא, ללא ספק, תוצאה של תהליך ארוך, בו מוחלפת שיטת-המאבק הדו-קוטבי, ששררה עד כה בעולם, במערכת רב-קוטבית של הידברות-התמודדות עולמית.

תהליך זה החל כבר לפני למעלה מעשור שנים, בשנות ה-50 המאוחרות — עם

עיונים אסטרטגיים. עיונים אסטרטגיים

לם קיימות גם „יריבויות-רוחב“ כמו היריבות הסינית-יפנית, הבריטית-צרפתית-גרמנית, היפנית-סובייטית, והיפנית-אירופית (בתחום הכלכלי). במערכת יריבויות אלה — קרי מערכת מאבק בין מעצמות זו — בולטים לפנינו חמישה קטבים מעצמתיים; מהם ארבעה מוגדרים — ארה״ב, ברה״מ, סין, יפן; ואחד שטרם גובש — אירופה-המערבית. ואמנם, לאחרונה גוברת ההכרה בקרב מדינות מערב-אירופה בצורך לקדם במהירות את תהליך התגבשותה הכלכלית-חברתית של חזית קהילתית מלוכדת באירופה-המערבית. התפנית שחלה בתפיסה הצרפתית לטובת קבלתה של בריטניה ל„שוק-האירופי המשותף“, ונכונותה של בריטניה להתקרב לצרפת, מצביעים על מגמה זו. יחד עם בריטניה, תצטרפנה בשנת 1973 ל„שוק האירופי“ אירלנד, דנמרק ונורווגיה. בכך יגיע מספר מדינות ה„שוק-המשותף“ ל-10. יתר על-כן, בכניסה השונים של ה„שוק“, כניסו שרי החוץ שהתקיים בחודש נובמבר, נוטלים חלק כבר עתה לא רק נציגיהן של שש המדינות החברות, אלא גם נציגיהן של ארבע החברות העתידות; אם כי, בשלב זה, אין לארבע זכות רשמית להצביע. זאת ועוד, מדינות ה„שוק“ מנהלות יחד

משא-ומתן עם המדינות הנייטרליות של אירופה — שוודיה, אוסטריה ושווייצריה — על האופן בו ניתן יהא לשלבן בעתיד במסגרת הכלל-אירופית. אולם, מעבר לשאלות הכלכליות והפוליטיות — המהוות את המסגרת הקהילתית המערב-אירופית — לא נעלמת מעיניהן של מדינות מערב-אירופה הסוגיה של עתיד בטחון המשותף. כל המדינות מודעות לכך כי לא תיתכן חזית אירופית מלוכדת ללא מערכת ביטחון קיבוצי, אלא שלכל אחת מהשותפות העיקריות עמדה משלה:

צרפת פרשה מהברית הצבאית של נאט״ו; אין להניח כי תשוב אליה בלי לחולל בברית תמורות שיעניקו לה את המקום שהיא חפצה בו בביטחון הקיבוצי; היא שואפת למקום נכבד בזכות עברה כמעצמה עולמית (וחברותה, בתור שכזאת, בפורומים הבין-מעצמתיים של האו״מ) ועל בסיס כוחה הגרעיני העצמאי. לבריטניה יש, אמנם, בעקיפין (על-ידי חוזים דו-צדדיים עם ארה״ב) מעמד בתחום הגרעיני, אותו היא שואפת לשקף במסגרת החדשה של הביטחון הקיבוצי המערב-אירופי; אולם אין היא מעוניינת, יחד עם זאת, להקטין את התלות בתחום זה בארה״ב, כדי להמ-

שיך ולשמש ציר המגע אירופה-ארה״ב, וכדי לשמור על האיזון של העמים האנגלו-סקסיים לעומת הגוש הלטיני-גרמני. עם זאת סביר להניח שהיא מוכנה לוותר במידה כלשהי לצרפת, כך שזו האחרונה תמצא פתרון הולם למעמד שהיא חפצה בו (בצדק ושלא בצדק). ואולם גם לגרמניה שאיפות בתחום זה. עם התרופפות מושג ה„אויב הגרמני“ מבחינתן של מדינות מערב-אירופה (אחרי שתי מלחמות העולם), מחפשת גם היא את הדרך לזכות במעמד שוה במסגרת הבטחונית העתידה. אשר לבעיית הייצוג הגרעיני במסגרת זו — זה קרוב לעשר שנים מעמידה גרמניה את שותפיה האחרות בפני הברירה: להסכים ליצוג גרעיני רב-לאומי או להשאיר את המצב הנוכחי — המשך התפוררותה של נאט״ו ללא חלופה אחרת מעשית. עוד טרם שתימצא תשובה אירופית הולמת לשאלות אלה, מעוניינת ברה״מ לקיים את הוועידה לבטחון אירופה, כדי לנסות בדרכים המשלבות לחצים ופיתויים לפורר סופית את הברית הצבאית של נאט״ו ולהתחזיר את הביטחון המערב-אירופי לפסיפס של בטחונות לאומיים נפרדים. בדרך זו מקוה ברה״מ להחליש את המעצמה המערבית (השנייה) המתגבשת: אירופה-המערבית המלוכדת.

יפן מול המשולש: מוסקבה-ואשינגטון-פקין

בעוד

מעצמות אירופה-המערבית מנסות להתגבש במסגרת מאוחדת כדי לחפות על חולשותיהן לעומת מעצמות-העל, ונוכח היווצרותו של משולש בין-מעצמתי חדש: מוסקבה-ואשינגטון-פקין, מתחוללת תמורה בתפיסה המעצמ-

תית של יפן; אף היא שואפת עתה להקדים ולתפוס את המקום שהיא חפצה בו ב„משחק“ המעצמות. דווקא בשל בטחונה הרב של יפן בהמשך התעצמותה הכלכלית, מודאגת טוקיו לגבי עתידה המדינית בטחוני. כיום מתנהל ביפן ויכוח על שיעור

עיונים אסטרטגיים. עיונים אסטרטגיים

ההדדי המזרח-אסיני" משנת 1941, מדינה אחר מדינה ושוק אחר שוק.

בעקבות האסטרטגיה של ניכסון בדבר ה"ויאטנאמיזציה" (שפירושה המעשי — הינתקות צבאית אמריקנית מסכסוכים מקומיים) הגדילו היפנים את תקציב הביטחון, אשר אם כי אינו עולה עדיין על אחוז אחד של התוצר-הלאומי-הגלמי הוא גובר מעצם הגידול של התל"ג ביפן. בשנת 1969/70 ובשנת 1970/71 חל גידול של 17% בתקציב הביטחון המוצהר של יפן. תקציב זה הגיע השנה לסכום השווה למיליארד וחצי ל"י, לערך, ונועד לקיים צבא של כרבע מיליון חיילים ולחזקו. יתר-על-כן, פותחת והולכת התלות היפנית בהצטיידות מבחוץ: בעוד שבשנת 1971 ייצרה יפן 40% מהציוד הצבאי שצרכה, יגיע היצור הצבאי המקומי בתום שנת 1972 ל-80% בקירוב של הצריכה הצבאית, לרבות שריון. במקביל הולכת ומתפתחת תעשייה אווירית-טילית יפנית, שקרוב לוודאי תספק את כל צרכיו של הצבא היפני בשנים הקרובות בתחום רגיש זה. מבחינה זו תקף עדיין סעיף 9 של החוקה, כי לפי שעה מדובר בכוחות "הגנתיים"; אך ברור כי בקרוב תתעורר בעיית תיקונו של הסעיף.

מעבר לכל הבעיות האחרות עולה כיום שאלת התעצמותה הגרעינית של יפן. על-פי דוחות של המכונים האסטרטגיים ברחבי העולם, כלולה יפן ברשימת המדינות שיש להן כל הידע הגרעיני והיכולת הדרושים ליצור פצצות-אטום בפרק זמן קצר יחסית (6-12 חודשים). יש כאלה המרחיקים-לכת ולכת וקובעים כי ברשותה של יפן כמות מסוימת של חימוש גרעיני, שלא נוסה עקב המגבלות הפוליטיות הפנימיות הקשורות בחוקה, ובשל המדיניות-העולמית — יפן קשורה במסגרת האמנה למניעת הפצתו של החימוש הגרעיני.

מכל מקום ברור כי בשנים הקרובות צפויה ביפן התעצמות צבאית, וסביר להניח כי תחול גם התעצמות גרעינית. אלה יבססו את האסטרטגיה-הדיפלומטית של יפן, שנועדה להבטיח את מקומה במערכת הרב-קוטבית של ההידברות-התחמור דדות הבין-מעצמית בשנות השבעים.

זירה את יפן לגבולותיה משנת 1940. דבר זה מסמל, כשלעצמו, את כניסתה של יפן לתקופה חדשה לאחר 27 שנים של חיים בצל התבוסה שנחלה במלחמת-העולם השנייה. סמל זה מעורר ביפן רגשות לא-מגויים, שאיפות וכיסופים לחדש את העבר, אולי בצורה ובמתכונת אחרים.

כאן מתעוררת שאלת התעצמותה הצבאית של יפן. מצויים ביפן כאלה הזוכרים, אמנם, את ההפצצות על טוקיו, את קנאו-תם של הקמיקאים ואת הזוועה של הירושימה; אולם גם הם מבינים כי אירועים אלה נובעים בחלקם מחולשתה של יפן במלחמת-העולם השנייה, במיוחד בתחום הגרעיני. בטוקיו נשאלת היום השאלה כיצד ניתן למנוע הטלתה של פצצה גרעינית נוספת על יפן — האם על-ידי המשך אי-התעצמות צבאית, או דווקא על-ידי בניית עוצמה צבאית מרתיעה שתכלול גם כושר גרעיני.

החוקה היפנית, שהוכתבה בחיפזון על-ידי האמריקנים, קובעת, בסעיף 9, כי יפן מוותרת על השימוש במלחמה; על-כן אוסרת היא הקמתה של עוצמה צבאית יפנית, וקל וחומר עוצמה גרעינית; היא אוסרת גם התערבות בכוח מחוץ לגבולות המדינה. עם זאת, דווקא האמריקנים שאפו לשכוח סעיף זה בחוקה היפנית כעבור חמש שנים בלבד, בעקבות מלחמת קוריאה. בכל-זאת, לא יכל שר-החוץ האמריקני דאז, ג'ון פוסטר דאלס, לדרוש במפגיע השתתפות יפנית במלחמת קוריאה — בניגוד לעקרונות שקבעה ארה"ב עצמה בתום מלחמת-העולם. התפתחות זו הביאה לכך שהאמריקנים רצו לעקוף את סעיף 9 של החוקה; לכן האיצה ארה"ב ביפן להפוך (בשנת 1952) את כוחותיה המשטורתיים לגרעין של "כוחות הגנה לאומית", שתפקידם ל"הבטיח את השלום ואת הסדר ולהגן על חיי האזרח-לוסיה ועל רכושיה". בהתאם לשלושת תכונות-החומש להתעצמות בטחונית (1952) — (1967) התעצמו "כוחות ההגנה הלאומית" באטיות, כמותית ואיכותית, באוירה של אי-איכפתיות מצד האוכלוסייה; זו הפכה פחות ופחות עוינת לקריירה הצבאית ולחיי הצבא. במקביל כבשה יפן מחדש, בדרכי-שלום כלכליות, את "איזור השפעה"

מייבאת 80% מהנפט שלה מהמזרח-התיכון; הם חפצים להבטיח בעוד מועד כושר הרתעה הולם שיהא בו למנוע פגיעה בקשריה המסחריים עם העולם החיצון. אמת שקיימת עדיין ביפן דעת-קהל עוינת להתעצמות צבאית חדשה; משום כך מנסים מנהיגי טוקיו למצוא את הפתרונות לבעיות הבטחוניות-אסטרטגיות של העתיד דווקא בדיפלומטיה אסטרטגית של תלות-כלכלית הדדית. במסגרת זו עושים היפנים לאחרונה מאמצים ניכרים כדי לחזק את מערכת הקשרים בינם לבין הסובייטים, בעיקר על-ידי גידול ההשקעות והסיוע לטווח-ארוך של יפן לבריה"מ (במיוחד בפיתוח האוצרות הטבעיים של סיביר). אך המחלוקת הטריטוריאלית בין ברה"מ ליפן טרם נפתרה ונשארה בעינה היריבות האידיאולוגית והחשש של יפן מפני התפשטותו של הקומוניזם באסיה. בעיות דומות קיימות ביחסים עם סין העממית: בעוד שפקין זקוקה לסיוע הכלכלי-טכנולוגי והטכני של יפן, ותשאף, על-כן, לקיים יחסים של דו-קיום בשלום; מבחינת הסינים נשאר, "האיום היפני" חרוט בזכרונם ויתכן כי אף יעשו הכל בעתיד כדי להחליש את יפן ולמנוע את התעצמותה. קיימות גם בעיות נוספות בסוגיה זו: בעלות-בריתה הקרובות של יפן — במיוחד דרום-קוריאה, תאילנד ופורמוזה, אך גם שאר המדינות הלא-קומוניסטיות באסיה — תהיינה חשופות ל"סחטנות" סינית או קומוניסטית אחרת, לאחר ההינתקות הצבאית של האמריקנים מדרום-מזרח היבשת. הברית הבטחונית של יפן עם ארה"ב משנת 1960 — שהוארכה לעשר שנים נוספות בינואר 1970 — מקנה, אמנם, מידה של ביטחון בסיסי נגד המעצמות הקומוניסטיות, אך ההפשרה הסינית-אמריקנית, ההידברות הסובייטית-אמריקנית, וההגדלה הצפויה, על רקע זה, בפער האינטרסים בין ארה"ב ליפן בעתיד (המתפתח גם בעקבות היריבות הכלכלית ביניהן) מגבירים את חששה של טוקיו לגבי יכולתה להמשיך לסמוך מבחינה בטחונית על ארה"ב גם בעתיד. החלטתו של הממשל האמריקני להחזיר ליפן את האי אוקינאווה בשנת 1972, מח-